

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 7 (296) ЖОВТЕНЬ

2015

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина II

За матеріалами

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Національно-патріотичне виховання дітей і молоді
в контексті ствердження суб'єктності української держави»*

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 3 від 30 жовтня 2015 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Михальський І. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор біологічних наук, професор **Іванюра І. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

кандидат філологічних наук, професор **Пінчук Т. С.,**

доктор філологічних наук, професор **Дмитренко В. І.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Караман О. Л.,**

доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.**

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» або після слів «Список використаної літератури і примітки» (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

УДК 37.037+37.035.6

О. В. Ливацький

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Одним із завдань національно-патріотичного виховання на сьогоднішній день є забезпечення створення умов фізичного розвитку молодих громадян. Діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у цій сфері передбачає сприяння спортивній і фізичній підготовці, спрямованій на утвердження здорового способу життя дітей та молоді з урахуванням принципів національно-патріотичного виховання [3]. Тому фізичне виховання молодого покоління набуває особливої актуальності та значущості.

Розвиток та формування патріотизму, національних цінностей в учнівської молоді різного віку відображені в працях О. Гевко, І. Зверєвої, В. Коваля, О. Литовченко, А. Москальової, П. Онищука, Я. Зорія, Л. Мазур та ін. Фізичне виховання як складову національно-патріотичного виховання розкрито у працях В. Іванова, Є. Ільїна, М. Ісакової, В. Клименко, А. Леоненко, О. Логвиненко, М. Манчури, С. Сінгаєвського, А. Тарасенко, Б. Шиян та ін.

Фізична культура прямо чи опосередковано охоплює якості та орієнтації особистості, які дозволяють їй досягати гармонії знань і дій, почуттів і спілкування, фізичного і духовного. Досягнення особистістю такої гармонії забезпечує їй соціальну стійкість, активну життєву позицію.

У процесі навчання і виховання учнів важливим є створення вчителем фізичної культури умов для якісного оволодіння ними знаннями та шляхами фізичного удосконалення як одного зі складових підготовки майбутнього захисника своєї країни [4, с. 147]. Вирішення цього завдання потребує організації в навчальному закладі сучасної системи для розвитку і вдосконалення фізичної підготовки та самопідготовки учнів під час навчального процесу і в позаурочний час.

Отже, метою статті є розкриття сутності та змісту фізичного виховання учнів як складової частини національно-патріотичного виховання.

Фізичну підготовку ми розглядаємо як спеціалізований процес фізичного виховання, спрямований на підготовку людини до праці і суспільно корисної діяльності. Під фізичним вдосконаленням розуміємо процес оптимізації рівня здоров'я і всебічного розвитку фізичних здібностей людини, який відповідає вимогам людської діяльності у певних умовах виробництва, військової справи тощо і забезпечує на тривалий час високу працездатність. Конкретні показники фізичного

вдосконалення визначаються реальними запитами та умовами життя і змінюються з розвитком суспільства [2].

Заняття з фізичної культури спрямовані на укріплення і підвищення рівня здоров'я дітей, всебічний розвиток їх фізичних здібностей і використання цих здібностей у суспільній практиці та повсякденному житті.

Навчальна програма з фізичної культури для учнів загальноосвітніх навчальних закладів побудована за модульною системою і складається з двох інваріантних (обов'язкових) модулів: теоретико-методичні знання і загальна фізична підготовка та варіативні модулі, де представлений практично кожен вид спорту.

Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді відбувається на уроках з фізичної культури під час вивчення інваріантного модуля «Теоретико-методичні знання» у таких темах, як відродження Олімпійських ігор сучасності, основні цінності олімпізму, визначні спортивні досягнення олімпійців, Олімпійська Україна, Параолімпійський рух на сучасному етапі, олімпійська філософія та здоровий спосіб життя тощо.

Під час вивчення варіативних модулів учні ознайомлюються з історією виникнення та розвитку видів спорту, відомими українськими спортсменами та їх досягненнями на міжнародній арені, характеристикою видів спорту на сучасному етапі тощо.

Інваріантний модуль «Загальна фізична підготовка» та розділи варіативних модулів «Спеціальна фізична підготовка» спрямовані на вдосконалення фізичної форми учнів, їх функціональної готовності.

Враховуючи Методичні рекомендації щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах, у школах бажано впроваджувати такі варіативні модулі як «Хортинг», «Професійно-прикладна фізична підготовка».

Основною метою варіативного модуля «Хортинг» є: зміцнення здоров'я та всебічна фізична підготовка учнів, виховання морально-етичних якостей особистості та патріотичне виховання учнів на оздоровчих та культурних традиціях українського народу, формування постави, розвиток якостей швидкості, спритності й координації рухів, вивчення спеціальних підготовчих вправ хортингу, вивчення основних стійок і технік, методів переміщення в стійках і виконання початкових форм (комплексів) хортингу тощо. Упродовж усього навчально-оздоровчого процесу вчитель має постійно проводити виховні заходи, бесіди з учнями, у яких необхідно постійно звертати увагу на те, що хортинг започатковано на культурних традиціях українського народу [3].

В системі хортинг вдало поєднується військово-патріотичне виховання молоді зі спеціальною фізичною підготовкою. На заняттях особливу увагу звертають на оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, зміцнення морально-вольового стану і фізичного розвитку, ознайомлення з основами

рятувальної справи, надання базової фізичної та спеціальної фізичної підготовки тощо [4, с. 148].

Варіативний модуль «Професійно-прикладна фізична підготовка» спрямовано на підтримку та розвиток основних професійно-прикладних фізичних та психологічних якостей, формування прикладних умінь та рухових навичок, підвищення функціональної стійкості організму учнів до умов обраної професійної діяльності. Також у цей модуль включені теоретичні відомості з питань патріотичного виховання школярів у процесі професійно-прикладної фізичної підготовки.

Застосування на уроках рухливих та народних ігор, розваг, естафет, козацьких забав, спортивних ігор за спрощеними правилами сприяють вихованню патріотичних почуттів, моральних та фізичних якостей, формують свідомого громадянина України. Як приклад, у зміст і форми національно-патріотичного виховання на заняттях фізичної культури в початковій школі можна включити такі українські народні ігри, як «Високий дуб», «Чаклун», «Хлібчик» та ін.

В позаурочний час особливої уваги заслуговують наступні заходи всеукраїнського рівня: гра «Котигорошко» для молодшої вікової групи, гра «Джура» для середньої вікової групи, дитячо-юнацька гра «Сокіл» (старша вікова група), Всеукраїнський фізкультурно-патріотичний фестиваль школярів України «Козацький гарт» та ін.[3]

Формування в учнів фізкультурних знань, культури рухів, пріоритету здоров'я, як найвищої людської цінності і на основі цього покращення загального фізичного стану організму відбувається через удосконалення форм, засобів та методів фізичного виховання, що використовуються у процесі формування особистої фізичної культури учнів. Це удосконалення, на думку С. Жеваги, повинно торкнутись виховання патріотизму через формування основ здорового способу життя, технології формування особистої фізичної культури учнів через всебічну фізкультурну освіту, що включає в себе оволодіння широким колом рухових умінь і навичок, методикою самостійних занять фізичними вправами, розвиток кондиційних та координаційних фізичних якостей [1, с. 46 – 47].

Стосовно виховання фізичних якостей в учнів слід зазначити, що найбільш ефективно виховання фізичних якостей школярів відбувається в процесі фізичного виховання, що зумовлено об'єктивною необхідністю сучасного розвитку суспільства в забезпеченні оптимальної рухової активності людини для виконання важливих соціальних та професійних функцій. Основна мета та завдання виховання фізичних якостей школярів спрямовані на зміцнення здоров'я, вдосконалення тілобудови, гармонійний фізичний розвиток, сприяння вихованню правильної постави та тілесної краси, а також формування в школярів інтересу до занять фізичними вправами, позитивного ставлення до фізичної культури, формування ціннісних орієнтацій бути здоровим та фізично досконалим.

Основними засобами виховання фізичних якостей є заняття фізичними вправами та різними видами спорту, що мають оздоровчий ефект, позитивно впливають на стан здоров'я та рівень фізичної підготовки, набувають для кожного учня особистісної цінності як складника образу «Я» в контексті виконання важливих соціальних та професійних функцій. Виховання фізичних якостей школярів проходить у зв'язку з освітою, коли в процесі навчання особистість по-справжньому освічується на рівні формування знань, рухових умінь та навичок.

Таким чином, фізичне виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах України є складовою частиною національно-патріотичного виховання, для реалізації якого необхідно створити умови постійного фізичного вдосконалення особистості засобами фізичної культури та спорту. Перспективи вивчення цієї проблеми вбачаємо у вивченні механізмів самостійного виховання фізичних якостей школярів відповідно до майбутньої професії та розробки й реалізації індивідуальних програм професійно-прикладної фізичної підготовки в контексті національно-патріотичного виховання.

Список використаної літератури

- 1. Жевага С. І.** Роль фізкультурної освіти у патріотичному вихованні молоді / С. І. Жевага // Проблеми освіти 72. – С. 46 – 50.
- 2. Максимюк С. П.** Педагогіка: [навч. посіб.] / С. П. Максимюк. – К. : Кондор, 2009. – 670 с.
- 3. Про** затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, Заходів щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичних рекомендацій щодо національно-патріотичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах: Наказ МОН України від 16.06.2015 р. №641. – Режим доступу: <<http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4068>>.
- 4. Тарасенко А. В.** До питання підвищення військово-патріотичного виховання студентів у вищих навчальних закладах України на заняттях фізичною культурою та спортом / А. В. Тарасенко // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2012. – Вип. 5. – С. 147 – 150.

Ливацький О. В. Фізичне виховання учнів як складова національно-патріотичного виховання

У статті розкрито сутність та зміст фізичного виховання учнів як складової частини національно-патріотичного виховання. Розкрито форми і заходи фізичної культури учнів на уроках та позаурочний час у процесі їх фізичної підготовки та фізичного вдосконалення. Підкреслюється важливість створення вчителем фізичної культури умов для якісного оволодіння учнями знаннями та шляхами фізичного вдосконалення як одного зі складових підготовки майбутнього захисника

своєї країни. Виховання патріотизму розглядається через формування основ здорового способу життя, технології формування особистої фізичної культури учнів, всебічну фізкультурну освіту, що включає в себе оволодіння широким колом рухових умінь і навичок, методикою самостійних занять фізичними вправами, розвиток кондиційних та координаційних фізичних якостей.

Ключові слова: фізичне виховання, фізичне вдосконалення, фізичні якості, учень, національно-патріотичне виховання.

Ливацкий А. В. Физическое воспитание учеников как составная часть национально-патриотического воспитания

В статье раскрыты сущность и содержание физического воспитания как составной части национально-патриотического воспитания. Рассмотрены формы и мероприятия физической культуры учеников на уроках и внеурочное время в процессе их физической подготовки и физического усовершенствования. Подчеркивается важность создания учителем физической культуры условий для качественного овладения учениками знаниями и путями физического усовершенствования как одного из составляющих подготовки будущего защитника страны. Воспитание патриотизма рассматривается через формирование основ здорового способа жизни, технологии формирования личной физической культуры учеников, всестороннее физическое образование, которое включает в себя овладение широким спектром двигательных умений и навыков, методикой самостоятельных занятий физическими упражнениями, развитие кондиционных и координационных физических качеств.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическое усовершенствование, физические качества, ученик, национально-патриотическое воспитание.

Lyvatskiy A. V. The Physical Education of Pupils as Part of the National-patriotic Education

The article reveals the essence and content of physical education as an integral part of the national-patriotic education. Considered the forms and measures of physical culture pupils in the school their physical training and physical perfection. Highlighted the importance when teacher of physical culture creates conditions for high-quality knowledge of pupils and ways they of physical perfection as one of the components to the preparation future defender of the country.

Education of patriotism is seen through the formation of bases of a healthy way of life, technology of the formation personal physical training of pupils, comprehensive physical education, which includes the mastery of a wide range of motor skills, technique of physical exercise, development of physical qualities.

Prospects for studying problem of physical perfection individual by means physical culture and sport are seen in the study of the mechanisms of

self-education of physical qualities of pupils according to their future profession and development and implementation of individual programs of professional-applied physical training in the context of national-patriotic education.

Key words: physical education, physical perfection, pupil, physical qualities, national-patriotic education.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2015 р.

Прийнято до друку 30.10.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 371.134

Є. Ю. Літовка, О. П. Літовка

**ПАТРІОТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ЯК ЦІЛЬОВИЙ КОМПОНЕНТ
ПРОЦЕСУ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ПЕДАГОГІЧНОМУ
КОЛЕДЖІ**

Одним із головних завдань сучасного змісту педагогічної освіти є підготовка фахівця, здатного компетентно, відповідально і творчо здійснювати професійну діяльність, постійно прагнути до саморозвитку та самоосвіти, виступати активним суб'єктом діяльності зі сформованим почуттям патріотизму, свідомим прагненням прищеплювати учнівській молоді любов до Батьківщини і національних цінностей свого народу як підґрунтя його професійної позиції.

Професійна позиція вчителя розглядається зарубіжними та вітчизняними вченими, як: інтегральна характеристика особистості (К. Альбуханова-Славська, Л. Анциферова, А. Асмолів, Б. Братусь та ін.); спосіб трансформації особистісних цінностей в навколишнє комунікативне середовище (В. Слободчиков, А. Григор'єва та ін.); складова компетентності (А. Коршунов, А. Лебедев, В. Монтатов та ін.); рушійна сила суб'єктної активності особистості вчителя (А. Міщенко, В. Сластьонін, Є. Шиянов і ін.); система ставлень до професії, до учнів, до колег, до себе самого, як до учасника педагогічного процесу (С. Вершловський, А. Маркова, М. Боритко, А. Руденко, М. Сергєєв та ін.). Будь-які позиції людини вчені визначають через категорію «особистість», ґрунтуючись на таких її характеристиках, як активність, цілеспрямованість, мотиви, установки, погляди, інтереси і переконання (Б. Ананьєв, Л. Божович, С. Рубінштейн, С. Вершловський, Н. Гуца, Ю. Кулюткін, Г. Сухобська, Д. Узнадзе та ін.). Аналіз філософсько-соціологічних і психолого-педагогічних досліджень показав, що «позиція» як характеристика особистості є міждисциплінарним явищем,

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина II

Відповідальний за випуск:
д. п. н., проф. **О. Л. Караман**
к. п. н., доц. **Я. І. Юрків**

Здано до склад. 30.09.2015 р. Підп. до друку 30.10.2015 р.
Формат 60x84 1/8.Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 33,6. Наклад 200 прим. Зам. № 158.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. т/ф: (06461) 2-16-02.
e-mail: luguniv.info.edu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.